DIN EPICE

FASCICULA IV

MICHAIDA

FRAGMENT EPIC

DE

I. HELIADE-RADULESCU

A TREIA EDIȚIE

BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE

BUCUREȘTI

TIPOGRAFIA G. A. LĂZĂREANU, STRADA EPISCOPIEI. 3

1909

www.dacoromanica.ro

Dedicată Ostaşilor Români

Oşteni, oficeri, toţi Români, fraţilor soldaţi, vouă vă dedic cânturile mele. Intre spiritul Domnului ce s'a pus peste mine şi mă devoră, intre în inimile voastre. Ca un bard bătrân voiu cântà în mijlocul vostru faptele eroilor noştri, faptele voastre însuşi.

MICHAIDA

FRAGMENT EPIC

CANTUL I

Cânt armele române şi Căpitanul mare
Ce 'mpinseră păgânii şi liberară ţara,
Răsbunătoare spaimă luciră peste Istru,
Peste Carpaţi trecură de glorie încinse,
Şi toţi Români într'una unire subt un sceptru,
O aquilă, o lege, cum are ca să fiă.
In van o crudă soartă 'i alungă ne 'mpăcată,
In van conspiră Iadul să'i ţie 'n întunerec
Ş'asupra lor trimite fatala desbinare
Şi uneltiri străine, şi 'mperecheri civile;
Căci Domnul îi protege şi 'i ţine peste secoli
Şi 'i-a ales să 'şi facă din ei tărie mare.

O Musă 'mbărbătată! ce 'n Helicon n'ai nume,
Ce Soarele Dreptăţii te 'ncinde şi te 'nspiră!
Mută să fie buza profană ce te chiamă
Să amăgească Omul şi Cerul să insulte.
Severă Zeitate, a crimelor pedeapsă,

www.dacoromanica.ro

Ce vizitezi pământul să deifaci pe oameni,
Să fulgeri Tirania, să reîntregi popoare;
Heroica ta liră acordă cu Unirea,
Fă să'i auz vibrarea a cordelor sonoare
Intinse 'n negru sânge tiranilor purpurii.
Tu dă semnalul, Musă, la prima mea cântare;
In sînul meu revarsă *mânia* cea sacră;
Aprinde-a mele versuri cu flacăra'ți divină,
Și voiu aprinde inimi, voiu deșteptà Românul
Să te aţinte 'n faţă, să te cunoască bine.

Spune'mi, o Musă, toate heroicele fapte,
Profunda 'nţelepciune Bărbatului cel mare,
Ce singur întreprinse și fapta 'ndependinţei
Și fapta de Unire, cel cuget salutariu.
Cine este eroul ce credincios al Legii
Și Patriei, rempinse barbari ce șiroiară
Din Orient încoace să 'nece Libertatea,
Să stingă Creștinismul și lumea să subjuge
Subt oțelosul paloșu și oarba neștiinţă,
Sforţând'o să 'și plece genuchii spre 'nchinare
La un Răszeu de sângiuiri uitând pe ZEUL păcii
Pe zisa inspirată unui profet fanatic?
Mihai cel mare, Domnul Românilor și fală!
P'acela cânt, ș'ajută să bucin a lui fapte.
Mult s'a luptat eroul cu braţul și cu mintea:
Multe nevoi învinse, varii nemici d'afară,
Și mai fatali din întru, și soarta ne'mpăcată
Pare c'o abătuse din lupta prelungită
Parcă 'și aflase Omul s'o învețe să respecte
O Naţie célebră.

Intreagă România gemea de ani atâţia
Sub jugul sângeratic Osmanului feroce.
Fatală și rea cobe 'ncepuse Demiluna
A se 'nălţa lucindă pe Dacia smerită.
Și glasul mueginiu, în zi și 'n mezul nopţii,

www.dacoromanica.ro

Svolà purtat de vânturi că harpa infernală
De crivăț șuerată, și răsună profetic
Infiorând Creștinul în empia chemare
A numelui sinistru, țipând: *allah! altà hu!*
Cambana solemnelă cu totul amuțise
Pe lângă aceste hule, blasteme inspirate;
Și ruga pietoasă, ascunsă, spăimântată,
Abia cuteza mută pe Christ să mai adoare.
Pălită era Crucea și razele ei triste
Că Domnul zilei 'ntocmai când în uimirea lumii
A umbrelor Regină se pune înainte'i
C'o sfață infernală ca să insufle spaima
La inime credule pământului în doliu.
Averea cumpătată și însuși neaverea
Săteanului nemernic se spulberà din casă.
Nici pasăre, nici vită, nici fructul muncei sale
Nici timpu, nici locu, nici viața n'avea în siguranță;
N'avea să'și plece capul, cu ce să-și ducă traiul:
Fugar, fără colibă, își blestema ființa;
Iar stabil, adăpostu'i chemà crudul nesațiu:
Domn, sclav, clăcaș, totuna: averi erau pericol
Și lipsa era fame, frigu, tremur, agonie.
Copilul dela mumă ca gnelul spre junghere
Se 'ngenuchia înaintea beților de sânge
De Ianiceri sălbatici și crunți în a lor pofte;
Sau, încărcat de feare, cu soru-sa 'mpreună,
Era mânat să împartă ultragiul și durerea
In locuri transdanubii, în domele ascunse
Dorințelor sfătate, orgielor păgâne.

In lut era 'nvestită voioasă Românie
Și țipete de sânge se înalță la ceruri:
Când mume sfâșiate lugia cu dor copii,
Și 'n marea neputință chiamă s'auză cerul
In gemăt Disperarea și Disperarea mută,
Blesteme, lungi suspine, dorinți de răsbunare;
Când soți coprinși de frică, amenințați cu moartea

www.dacoromanica.ro

L'a soaţelor răpire, ultrage turbătoare,
Vârtoase 'ncordă braţe lipsite de orice armă
Şi pumnul către ceru 'nălţa grinţându-şi dinţii ;
Când taţi, d'un dor mai mare, în ultra disperare,
Se 'ndeliră 'n leşinul unei răpite fiice
Şi nu mai vedea riscul, răpunerea vieţei,
Uită şi neputinţa ş'a lui singurătate
In care 'l uită cerul, şi fără soţi şi arme,
Ca leul în turbare, cu ochi 'n scânteiere,
Se repezia în răcnet pe răpitor asupra,
Şi 'n luptă disperată sub-braţele'i nervoase,
Sub mâni înfigătoare, sub grei genunchi ca plumbul,
Işi sugrumă păgânul, făcând a'i sări ochii
Sclipind de 'ngheţul morţii, şi printr'un negru sânge
A'şi gâlgâi în noduri spurcatul vânăt suflet.

Acest fel gemeà ţara în doliu cufundată
Când după mari şi grele pericole de viaţă,
Turbate persecuţii, Mihai la urmă vine
Să 'ncingă a sa frunte cu stema domnială,
Suindu-se pe tronul pe care guvernase
Şi fratele său Petru, şi fratele său Stefan,
Şi tată său Petraşcul, care pentru dreptatea
Şi blânda'i guvernare, se mai numise încă
Cel Bun şi Drept Pătraşcu; pe care guvernase
Şi moşul Radul-Patru, numit şi cel Mare,
Străbunul Dan al treilea, şi Vlad faimosul, Ţepeş,
Părintele acestui, şi marele-acel Mircea,
Părintele lui Ţepeş, şi Dan tatăl lui Mircea,
Şi Radu-Negru, moşul lui Dan şi restrăbunul
Lui Mihail al nostru, lui Mihail cel mare,
Cel fondator Domniei şi primul Domn al Ţării.
Toţi Basarabi d'a rândul în sus din fiu în tată
Până la căpitanul legiunilor romane
Cari se stabiliră în ţara Macedonă
D'Aurelian augustul, şi locul ce s'adapă
De Istru şi Morava numiră de atuncia

www.dacoromanica.ro

Basarabița Romei, ca să știe în secoli
Că Basarab fu capul acestei colonie.
Acest Basarab fost'a unul din prinții Romei
Și Căpitan celebru, ce pentru mari succese,
Victorii lăudate ce 'n arme repurtase
In basa Arabie, ăst nume i se dete,
Ce 'n lunga sa durată, peste zecimi de secoli
Cu glorie, mărire trăi 'n Țara Romană,
Scutită, guvernată de glorioasa viță.
Această țară acum era de tot căzută,
De tot îngenunchiată la marea greutate,
Acelei de fer vargă, acelui jug osmanic.

Eternul prea potente ce 'nalță și doboară
Regate mari și nații, și altele realță,
Din Tronul Prea-tăriei cel mai presus de ceruri
Și 'ntins cât Prea-tăria, în mijlocul de angeli,
Sub ale cui picioare aceste fără margini
Domnii și lumi de stele sunt pulbere de aur
Si splendidă s'aprinsă, în spațiu avântată;
Din ăst Tron ce coprinde nemărginirea toată,
Și orice stea ia parte, divină adornare
A gloriei ce 'ncinge întreaga'i majestate;
Cu ochiu-i ce provede și 'n clipă restrăbate
Prin cristalinul spațiu arcanele abise
Și cele mai ascunse ce față'i stau 'nainte;
Se uită și s'atinge l'atâtea varii chinuri
A gintelor române, a gintelor creștine
Ce gem sub împilarea nemicilor ai Crucii,
Și stavilă decretă acestui torent barbar
Ce ca flagel al lumii de multele abateri
Din calea cea prescrisă în legea sa cea sântă,
Lăsase să isbească s'amenințe Păcatul,
Ca să cunoască Omul cât perde când își uită
Amorul spre Aproape, unirea către Bine,
Frăția într'un Tată și *sclavu* face din *frate;*
Decretă 'napoierea orientalei spaime:

www.dacoromanica.ro

Şi FIIUL şi CUVÂNTUL ce stă la a sa dreaptă
Plineşte a Lui lege şi cuvântează astfel:

(O Spirit paraclete, Consolator divine,
Al bunelor tesaur şi dătător de viaţă!
Tu Doamne, mă lumină şi'mi dă acea putere
Fedel a reproduce cerească cuvântare
A Fiiului Puterii; şi Tu iar împlineşte
Şi fă să se 'nţeleagă aleşilor acelor
Cu mintea luminată oricâte neputinţa
Umană şi plăpândă nu poate să ajungă
Nici chiar să imagine, nici cugetând să afle
Cuvinte să exprime)! — EL cuvântează astfel:

«Sunt Alpha şi Omega, Principul şi Finitul;
Iar Intervalul este al liberei Voinţe.
Am întregit Atomul, 'i-am dat proprietatea,
Împus'am Simpatia cu altul a se strânge
Şi întregit'am Totul; iar legile'mi divine
Îl leagă şi îl ţine. Materie şi Minte
Unitu-le-am prin nuntă, şi Facultăţi, Talente
Părţit'-am cu mâini pline, predestinai organe.
Am înnăscut Instinctul spre usul Facultăţii;
Memoria împus'am şi Raţia 'ntronat'-am.
Format'am cunoştinţe, am dat curs judecăţii
Am nemurit Ideea în Formă, Calitate,
Şi'n nuntă uniformă pe lege neschimbată
De şiruri sunt conduse în linie, dulci comerce,
Idee cu Idee am zis să se 'nmulţiască
Şi'n sacră armonie formând societate,
A combină Ştiinţă, sub care cea mai dură
Materie, docile a se supune Formei,
Şi artă să producă. In cât Artă cu Artă,
Ştiinţă cu Ştiinţă, şi toate între sine,
Să 'ncheie cunoştinţa Luminei neapuse,
Eternei Verităţi, vecin să fie Omul
Cu-a noastră Preştiinţă, s'ajuns l'a sa ursită.

www.dacoromanica.ro

«Statornicit'am Locul, am zis să curgă Timpul
In oricare ființă împus'am și natura'i;
Oricare faptă zis'am să'și aibă consecința.
Creaiu și judică-voiu, și cere-voiu cuvântul
La interval în parte, la Intervalul Lumii:
Ș'Atom și Universul voiu cere a'mi răspunde;
Durata fiecărui încheie și județul.
Atomul despre sine se judică în parte,
Ca parte a'ntregimii, se judică 'mpreună
Cu totul, și încheie Județul acel ultim
Teribil, ecumenic, luându'și fiecare
In drept dup'a sa faptă și însuși după cuget.
Registru 'mi este Timpul și mărturie Locul;
Iar pâră ș'apărare stă față Facultatea,
Și usul ei pronunță răsplata cuvenită.

«Când Omul nu s'alungă din legile'mi eterne
Și ține calea dreaptă, din grad în grad prinvine
L'a sa predestinare, l'acel ideal Bine;
Omul e OM în sine, Societatea 'ntreagă
Constă din elemente curate, sănătoase,
La locul lor veghiente spre 'ntreagă armonie,
Și Nația devine potentă, progresivă,
Mărită, Lăudată, ferice, glorioasă.
Aleși formează popol, model între popoare,
Și legea lui reflетă eterna, justa LEGE

«Când Omu 'nchide ochii la marea 'mi Providință,
Rău duce Facultatea, ș'o mână 'n cerbicie:
Nu cată Adevărul, n'adună cunoștință,
Se părăsește astfel ca și când Facultatea
Ar fi după 'ntâmplare, nu și-ar avea un cuget,
N'ar fi o prevedere, se lasă 'n statul Vitei,
Ce câte daruri are își vin l'a lor ursită;
Natur'atunci a faptei aduce după sine
Ideilor confusii și cunoștinți fatale.
Mai proaste decât însuși necunoștința Vitei:

www.dacoromanica.ro

Orbie spirituală, exotic întuneric;
Iar Patima devine hidos, infernal viţiu;
Ura 'ncuibează 'n inimi, Neîncredere şi Luptă;
Desharmonie plină devine Individul;
Societatea 'ntreagă [1]) e dedal negru chaos,
Cu veargă grea condusă de dreptul mai potente,
De sine preparată la jugul din afară,
Ce vine iar de sine, din legea ce odată
S'a scris că orice faptă îşi are consecinţa;
Fiinţa e mai vilă şi chiar decât Nimicul;
Viaţa este Moarte simţindă, dureroasă,
Mai rea decât Trepasul, e temere de Moarte.

«Din epocă în alta, din secol în alt secol,
Intreaga-mi Provedinţă a prevăzut s'aleagă
Predestinate vase spre cultul Veritătii
Spre creşterea ştiinţei şi sacra-i propagare.
Aceştia vorbiră, culeseră ştiinţe,
Urmaşilor legară a lor înavuţire;
Se consacrară Faptei, veghiară, suferiră,
Descoperiră Lumii divine adevăruri,
Pe Omul educară. Şi 'n zelul lor cel mare,
Ferbintea lor credinţă chiemară jos CUVANTUL
Spre împlinirea Legii s'a Omului noire.

«Se împliniră secoli. Prin raza cea vie
Şi deifăcătoare a SPIRTULUI-STIINŢEI,
Din creatoare-Agape a ZEULUI-PĂRINTE,
In sânul Curăţiei, Verginităţii sacre
M'am conceput de SINE,. Materie luat-am,
M'am revestit cu dânsa ca 'n ceruri cu Lumină,

1) Vrând a nu eşi din costumele consacrate Epopeei prin Homer, Virgiliu, Tasso şi alţii, am ţinut însuşi aceeaşi cale a începutului, şi cele două-spre-zece prime versuri sunt mai mult decât o imitaţie din *Gerusaleme liberata*. Fie ertate de cititor îotocmai ca o formulă consacrată, ca un preludiu al cântătorului până să-şi ia diapazonul, ca un *pentru rugăciunile* al preotului, ca o preparare de invocaţie a poetului.

www.dacoromanica.ro

Ş'am încarnat CUVÂNTUL, să deifac pe Omul
Făcutu-mi-l'am frate şi fiu de ceresc Pater
L-am înfrăţit cu sine; sanctificaiu Săracul,
Productul muncii sale cu dreptul prefăcându-l
In Corpul [1]) ş'al meu Sânge de viaţă dătătoare
Legat-am a mea Pace: Am întărit Credinţa,
Am încălzit Amorul, am îndulcit Speranţa;
Am consolat pe Miser; am plâns tot proletarul;
Am fericit în secoli pe făcători de pace.
Amenințat-am Crima: fruntat-am Hipocritul;
Am biciuit pe Omul ce cumpără şi vinde
In locurile sacre, ca demagogi aceia
Ce amăgesc popoare în numele dreptăţii,
Credinţei, Re'ntregimii, făcându-le organe

1) Fiind odinioară Slavonismul în modă la noi se întrecea care de care a lepădà vorbele naţionale şi în locul lor a luà altele slavone. Astfel se văd vorbele *vreme* în loc de *timp; ceas* în loc de *oară; brat* în loc de *frate; sin* în loc de *fiu*, etc. Din această luptă de vorbe, de a luà unele locul altora, partea cea mai mare din cele străbune şi cu adevărat romane scăpară, ca ostaşii din resbel spre a repurtà victoria şi a asigurà Românilor naţionalitatea lor; altele, ca unele din cele de sus, îşi disputà încă locul; şi altele s'au alungat cu totul, de şi n'au perit, luându-le locul cele slavone; astfel sunt: *libertatea*, *onoarea*, *gloria*, etc., în locul cărora fără a le împlini locul după demnitate şi potrivit cu adevăratul lor înţeles, figură fără ruşine *slobozenia*, *cinstea*, *slava*, etc. Altele iară în acel amestec şi confuzie a luptei, luară un loc în loc de altul; precum: *răsboinic*, ce însemnează *tâlhar*, se puse în locul *belicosului; iscălitura* ce însemnează mânjitură, întinătura, în locul *subscrierii* sau *subînsemnării; trup* ce însemnează *cadavru*, *stârv*, *mortăciune*, se puse în locu *corpului*, şi altele mai spurcate, care, onorând urechia cititorilor, ne ferim a face să li se auză inobilul şi lăiosul lor sunet. Astfel este mania modei când se întinde dela palat până la colibă, din cabinetul cărturarului până în tina uliţilor celor mai înfundate *mahalale*. Astfel de paroxismi avù limba noastră cu grecismii trecuţi, astfel cu galicismii de acum. Auziam *strofilie* în loc de *adunare*, *evgenis* în loc de *nobil*, *firitiseală*, *antipatie* acolo unde în adevăr era o simpathie; auzim *coàfiura* în loc de *conciura*, *soarea* în loc de *serată*... Pentru vorbele ce au însuşi şi tot acea semnificaţie, la Dumnezeu! tot e o analogie; iar a zice *trup* în loc de *corp!* nu este numai un semn de neînvăţătură, crasă, ci şi un păcat, un blestem. Unde mai rămâne înălţarea şi sântitatea christianismului când ar mai zice cineva *trupul Domnului!*

www.dacoromanica.ro

La 'n partele-și foloase, la altele fiare nouă;
Si pus-am **anatema pe Jug și pe Sclavie.**
Am suferit ultrage, cunună grea de spinuri,
Și sceptrul Infamiei și Purpura-despotă,
Purtat'am a mea Cruce, lăsai și pironirea
Impungerea și fierea; lăsat'am însuși Moartea
A disformà pe ZEUL; am descindut în groapă
Spre a surpà Păcatul, să feric în jos Orcul;[1])
Trecut-am peste Moarte și arătat'am Lumii
Că poate-se Cuvântul să sufere, să pață,
Să viă pân'la moarte, ci viu e totdeauna
Și în triumf resaltă, uimește Custodia,
Infericarea rumpe, și'n ceruri se realță,
Lăsând jos fructifere divinele-i seminție,
Pe care le încolțește, le crește și le *coace*
Al Verității SPIRIT în secoli, generații.

«Plinind, legat'am Legea ș'a mea cerească pace.
Convinși ai mei discipoli, luându-și a lor Cruce,
Prin limbi de foc vorbiră, întinser' Adevărul,
Convinseră popoare și le chemară 'n Staul
Să facă-o turmă mare cu Rația Păstorul.
Martirii se luptară mărturisind Credința
Și vingătorii luară stâlparea și cununa.
Puțin trecu și iată amăgitori de staul,
Parodiară legea'mi spre 'n parte-le foloase:
Discordia, Trufia veniră 'n locul Păcii.
La 'ntreaga desbinare, uitare despre sine,
La cearta despre lege, la neagra împărțire,
De oameni *sclavi* și *liberi;* la ura ne'mpăcată.
Intre strivitul frate și strivitorul Iudă
Ce cugetul rempinge, căci a trădat Cuvântul,
Venit'a Saracinul adus de însuși Fapta;
Căci Grecul și Romanul își preparase soarta:

1) *Orcul* este o vorbă poetică latină, adoptată de toți poeții Italiei, prin care se însemnează Iadul cu Tartarul împreună.

www.dacoromanica.ro

Din rău mai rău păşise şi răul ajunsese
A se 'mmulţi cu *şeapte*[1]); se degradă Chreştinul,
Era corupt cu totul; cel arbur se pălise
La frigul desfrânării, şi viforul de patimi
Ii spulberase fructul cu frunza din preună.
A trebuit să vie o moarte temporală
Ca iarna după toamnă; a suferit urgia
Ce pune pe Potentul în cumpănă cu Sclavul;
Abate jos Trufia, restrânge Desfrânarea
Şi curăţă Păcatul prin lacrămă, durere...
Acum sunat-a ora şi vocea Penitenţei,
Recunoscut-a Omul tot preţul Libertăţii
De care abusase cu însuşi al său frate.
Intindem spre semn braţul să stea pe loc urgia
Virtuţii ultragiate de Forţă sau Putere
Virtuţii protegiate d'archangelul teribil
Acum va sta torentul ce 'nneacă şi distruge
Şi pusu-s'a un termin pe care nu'l va trece.
Nu se retrage însă, ci sta-va unde este;
Şi în lunga-i luptătură de valuri tăre încinse,
Ce gradul se alină până când stau în lene
Şi se corumpu de sine; secà-va la căldura
A Soarelui ştiinţă, şi Grecul răsuflà-va
Să cugete în teamă; şi matorindu-şi planul

1) Când un număr se îmmulţeşte cu altul mai de multe ori în nemărginit, precum $2\times2=4$; $2\times4=8$; $2\times8=16$; $2\times16=32$; $2\times32=64$; $2\times64=128$;... $3\times4=12$; $3\times12=36$; $3\times36=108$; $3\times108=324$... $4\times5=20$; $4\times20=80$; $4\times80=328$;... o asemenea creştere repede a numerilor se numeşte *progresie geometrică*, care cu atâta este mai repede, cu cât numărul îmmulţitor sau factorul comun este mai mare. A arătà această progresie sau îmmulţire a Răului în terminii biblici, ne servim cu numărul 7 care era foarte clasic şi des întrebuinţat între profeţii Iudeei ca un număr din cei primi. Prin urmare luând un număr oarecare a'l îmmulţi mai de multe ori cu 7, vedem creşterea cât este de iute; $7\times7=49$; $7\times49=343$; $7\times343=2401$; $7\times2401=16807$; $7\times16807=117649$..... Prin urmare dar: *a se îmmulţi Răul cu 7*, va să zică a se îmmulţi nemărginit printr'un număr din cele d'întâiu, după o imaginaţie cu adevărat biblică.

www.dacoromanica.ro

In anii penitenței, pățit să se rentreagă
In drepturile patrii în mână cu stâlparea.
Ministru acestei fapte, a întâmpinà Păgânul
Ș'a frânge-a lui pornire, ales e Unsul nostru
Homonimul Puterii, teribilului angel
Ce învinse apostații și curăți Tăria
De empiile duchuri, [1]) de capul lor... *Perdutul.*
Michaiu va rupe jugul Românului ce geme
Și cerbicos greu pasă la întreaga salutare.—
După trei-zeci și două de săptămâni trecute
Și alți trei ani cu ele [2]) Grecul realță capul
Ș'anunță libertatea cu ziua Evangheliei
La verginea mea Mater». — «Salvăți poporul, Doamne!
«Și bine cuvintează al tău drept patrimoniu!»
A resunat Tăria de mii de miriade

---

1) Din vorbele slavone este adevărat că multe s'au curățit, ca de sine, precum *blagorodnicu*, *blagoslovire*, *bezi*, *iproci*... multe însă mai rămaseră de care ne vom curăți, vrând Domnul ; unele însă așa sunt de fatali, așa au prins rădăcină în cât mai nu vom puteà scăpà vre-odată. Cum astfel e și vorba *duchu* în locul căruia pretutindeni m'am servit cu candidul și prea curatu *spiritu*. Cât e mai curat și mai exprimătoare idei vorba *spiritu* de cât *duch* ce nu se aude, nu se înțelege de cât ca *duchoare*, *duchuială*. *duchanire*, ce sunt de aceiași familie. Fiind însă că după cum zisei, și ea este una din care nu vom puteà scăpà curând o lăsaiu și eu acì unde voiu să înțeleg *duchuri spurcate*, duchuri necurate, pentru că acele cu adevărat sunt duchuri.

2) Am zis că numărul 7 este număr foarte des întrebuințat în Scriptură. «Dumnezeu a făcut lumea în șease zile și în a șeaptea s'a odihnit.» Șeapte zile făcù un period de timp de unde s'a zis *săptămână*. Hebreii însă aveau săptămână de zile, de luni, de ani, de secoli. Șeapte luni făceà o săptămână, șeapte ani o săptămână, șeapte secoli asemenea. Daniel prophetisând despre nașterea Mesiei, zice : «să știi dară și să cunoști, că dela eșirea cuvântului... până la Christos... săptămâni șeapte și săptămâni șeai-zeci și două vor fi...» (K. 9, v. 25). Socotind fiecare săptămână de 7 ani es ani curați dela dânsul până la nașterea Mântuitorului. Prin urmare în această cuvântare, vorbind însuși CUVÂNTUL, ne împrumutăm și noi însuși limbagiul acela propeticu prin care se arată ziua începeri regenerațiunii Greciei. Această cuvântare se închipuește zisă la 1593. Revoluția grecească se începù la 1820 Martie 25. Așa 32 de săptămâni de ani fac 224, și cu alți 3, fac 227 ani ; cari adunați cu 1593, fac 1820.

www.dacoromanica.ro

De angeli ai Măririi; și vie ambrosie
S'a revărsat în ceruri din cel de trei ori Sfânt.
O cât de lungă este, de tot materială
Umana încercare d'a exprimà Cuvântul
Cerescului PĂRINTE! — E altă limbă în ceruri,
Cu totul spirtuală, e clipă, ș'a zis toate;
E limbă a Luminei ce abia imită ochii,
De s'ar puteà vre-odată materia cu mintea
Să vie în comparare. — Acestea a zis CUVÂNTUL
In limba sa divină, și Gabriel îndată
'Nainte e ca fulger, pară de foc ministru;
Acel Archangel însuși anunțător de bine.
CUVÂNTUL era splendid în toat'a sa lumină,
Totul era comandă; archangelul se înclină;
Solia își primește și pe pământ e îndată,
In repedea-i clipire circonferind 'și avântă
Acele candid'aripi, se cumpănă, se pune
Și stă pe cel mai gotic [1]), și înalt carpateu creștet
Blând Serafim! aicea așteaptă și mă lasă
A te vedeà o clipă, că 'n marea-ți răpeziune
Ce ochi ar fi în stare a-ți observà ființa?—
Un fulger de viață, o dulce licurire,
Lumină care numai a cerului Regină
O poate să descrie la mistica sa nuntă
Și la a sa înălțare de pe pământ la ceruri;
Lumină ce străbate ființa muritoare,
Materia transpare și sânt o poetistă
Spirit devine toată blândețe, bucurie;
Deștept Omul n'o vede, căci în extas ca sfinții

1) Trecând cine-va la Cronstadt pe Prahova în sus, dela Mănăstirea Sinai începe a vedeà deasupra sa brațele Bucegilor întocmai ca niște turnuri gotice până când vine în dreptul, unde din trei creștete cele mai majestoase, cel mai înalt se numește Caraiman. Aci cu adevărat vede cineva majestatea munților Carpați în toată marea cuviință și gloria lor, Dela asemenea munți vede cineva cum se împrumută Architectura stilului acela numit *goticu*, în acea epocă organică a Christianismului spre a închipuì locuința lui Dumnezeu. Frumos și majestos model și frumoasă imitație.

www.dacoromanica.ro

Își scutură jos lutul, trepasă 'n regii sacre
În buze cu surâsul. — A! te-am văzut odată,
O Grație cerească, atunci în Visul cela
Când sufletul meu tânăr erà poet ca tine
Și-l învățai cântarea din harpa ta cerească!
Să te mai văz odată așà la ora morții!
Iți mulțumesc, o Angel, și pasă la solia-ți.
Își împlinise Noaptea pe jumătate cursul
Și pare că făcuse o pauză solemnă.
Iar Somnul învârtise aureea sa vargă,
Și adormise 'ntreagă natură restătută.
Tăcerea pretutindeni domnià în majestate
Și luna erà plină în toată strălucirea-i.
Cu dânsa dinpreună din Orient încoaci,
Trecând peste tărâmuri, popoare asiatici,
Pasase în Europa al Somnului blând Angel.
In urma sa el lasă viața în dulci visuri;
Laboratorii zilei 'i-adoarme în sudoare,
Pe aspre căpătâie vărsând cereasca pace,
Și balsamul de 'ntărire pe abătuții membri;
Pe întristați îi fură din mijlocul durerii
Și-i trece peste chinuri în regii variate.
El est'aducătorul cerești lor imagini
L'a drepților speranță; pe cuvioși îi lasă
In rugă pietoasă veghierea le-o respectă;
Se'nfiorează iară și-și coper' a sa față,
Cu aripa-i alină, la orenda vedere
A Crimei, Desfrânării, și fuge și le lasă
A priveghià în spaimă, a-și desecà puterea
In empiu rău precuget, și'n fapte și mai empii
Se depărteaz'asemeni, în mare 'nfiorare
De cei ce vând Dreptatea ș'a Văduvei avere,
Și pe tirani îi lasă în crudele lor chinuri
Cumplitele prepuse, în cruntă remușcare
In patul lor cel moale, mai pungător, mai aspru
Și însuși decât spinii; căci somnul lor e altul,
E Demonul de noapte ce chinuește carnea

www.dacoromanica.ro

Mai rău decât veghierea, și 'nchipuiri sinistre
Pe păcătoși adoarme, în spasmuri convulsive,
In visuri dureroase ce se precurmă 'n răcnet
In chinuri își ţin șirul și'n chinuri încetează.
Acum pe România plană al Nopţii angel
Și ușură 'mpilarea și dorurile zilei,
Când repede mai iute decât clipirea însuși
Arhanghelul s'avântă de pe Carpaţi spre Istru,
Și-și îndreptează svolul spre vetrele lui Bucur,
In noua reședinţă, și iată-l faţă 'n faţă
Cu angelul Dormirii. — Se 'mbracă, se salută.
C'a ochilor dulci raze ce-aprinde Simpatia,
Ca două flacări tineri ce se absorb într'una
Ca două atribute ce întregesc ideea
In mintea concentrată, se înţeleg în clipă
Și ambii fac un angel mulţit în atribute.
Ca fulger sunt în curtă, ating tot ce veghiază:
Soldaţi în sentinelă, în prag adorm custodul,
Străbat la Domn în domă, și scapără lucirea
Din candela ce arde, și stau în oratoriu.

Acì Viaţa vieţei, simbolul Libertăţii
Icoana învierii când în triumf CUVÂNTUL
Derapănă Sclavia, a sufletelor moarte
Și înnoește Omul spre cugetul cel mare,
Insuși acea Icoană lucià d'a sa splendoare
Și reflectà lumina din candela de aur
Ce 'și înălţà la ceruri o flacăr' albăstruie.
Eroul după o lungă, profundă cugetare
Își terminase ruga cea după miezul-nopţii,
Și 'n jeţul său purpuriu cu fruntea p'a sa mână
In planuri salutarii și varii și măreţe,
Își aţintase mintea către *Omnipotinţă*
Și ochii pe Icoană, a cării *cerești raze*
Imprumută puterea acelui *dulce angel*
Ce-alină orice cuget și 'n *aromire sacră*
Pe cuvioși adoarme după ferbinte rugă.

www.dacoromanica.ro

Așà adoarme Eroul; și Serafim îndată
Desparte dela sine pe fratele său angel,
Ca o calitate abstrasă din substanță;
Il lasă la solia'i, și singur el Archangel
In toată frumusețea'i în umbră se deseamnă,
S'apropie d'Eroul, ș'asupra lui întinde
O aripă alină și albă ca lumina;
Pe splendidele margini de fulguri diafame
Se 'ngână, se mărită acele culori varii
A gloriei cu care își cinge Cerul fruntea
Când recoritei Sfere anunță abondanța.
Cu ochii săi cerului înamorat îl vede;
Priveghietor l'ațintă să nu'l atingă rază,
Să nu'l scoale lnmina. Astfel o mumă vine,
S'apropie de leagăn la pruncul său cu sânul,
Și cu surâsu 'n buze, în peptu'i cu ardoarea
Se uită încântată la fructul tinereței
Ș'al păcii conjugale; acest fel Serafimul
Se uită charitabil, ș'ardintea lui vedere
Vorbește, spune multe în Domnul ce visează.
A Cerului decrete acum sunt cunoscute
Lui Michail cel Mare. — Archanghelul è 'n ceruri,
Și Domnul se deșteaptă, drept în picioare sare.—
Și caută ș'ascultă, și n'aude nimica,
Nimic străin nu vede. A candelei lumină
Se 'nalță și se lasă, și vasul ei cel sacru
Se leagănă ușure p'aureea'i catenă;
Și un profum de viață dintr'ânsa se exală.
Michaiu pasă la ușă, și pe custod îl află
Dormind în a sa lance cu capul p'a sa dreaptă.
Se 'ntoárnă la Icoană. — Și mintea'i se lumină
Indată'i vine 'n cuget ideea Invierii
Desvoltă, lămurită acest fel cum la nimeni
Nu mai venise încă. Se cearcă se înteroagă
Și alt cu tot se simte. E plin d'o 'ncredințare
Necunoscută încă. — In inima sa simte
Decretele divine, și brațul ș'a sa minte

www.dacoromanica.ro

Capabile de faptă. Fântâna cugetării
Înundă d'adevăruri, ființa îi înecă.
Repaos cere Carnea și 'n svol îi este mintea.
Cămara nu'l încape și largii pași detună;
Străbate, restrăbate întinsa'i încăpere,
Gigantica sa umbră în lungu'i se deseamnă
Și repede 'l urmează circonferind pereții,
Vulcan în peptu'i ferbe divina răsbunare;
Cu miile'i vin planuri întru restabilirea
A drepturilor patrii ș'a țărei rentregire
S'așează să resufle. Umbroasa'i, lata frunte
În pumnu'i se 'ncrețește și'i încovoaie brațul.
Astâmpăr nu è 'ntrânsul și 'ndată se realță.
Sublim este bărbatul când intră în el geniu
Cerești lor voințe! și inspirat îl mișcă,
Materia frământă în neastâmpăr sacru,
Și 'ncinde Carne, Minte! E altu Enochu ce svoală
Pe aripa științei răpit d'a sa credință!
E un profet în planuri, al doilea Elie
Ce pe un car de flacări s'avântă către ceruri
Să 'nveste majestate c'o frunte radioasă! —
Nu poate sta Heroul, e drept la Orologiu...
E mult până la zio! — ci poate 'napoiază!
Și trece la fereastră să caute afară.
O aură ușure îi mângâe 'ncet fruntea
Și părul îi resfiră și'i răcorește peptul.
Se reazimă pe brațe și se răpește 'n cuget;
Revine iar în sine și orele'i par' secoli
Ce trec cu toate astea cu viața dinpreună
Ce și ea ni se pare ca ziua strecurată.
Trec orele și iată Cocoșul se aude
Ce îi străbate-auzul ca ultima cea trombă
Ce chiamă la viață pe trepasați din secoli.
Răcoarea dimineței începe să se simță,
Ș'alboarea nu 'ntârzie, la răsărituri spuntă;
Se colorează 'n urmă și purpura 'și destinde
Ridenta Aurore, și per umbrele Nopții.

www.dacoromanica.ro

Concerte mii de păsări salută dimineața.
Natura se deșteaptă, și cerul își deschide
Eterne porți de aur și soarele răsare.

Primarele lui raze, lucirea matinală
Inundă de lumină peloria lui frunte,
Simbol independenței la cugete române.
Pe loc el se îndreaptă, se crede față 'n față
Cu însuși Provedința, al cărui ochi l'atință
Provăzător îi spune că e deschis asupră'i
Și resărit-a *zioa*. — E ora rugăciunei;
Heroul îngenuchie 'și 'nclină a sa frunte
In rugă totdeauna tăcută 'i era buza
Și inima sa numai se exprimà ferbinte
Și'și desvoltà simțirea ce limba nu 'e 'n stare
Material să spuiă; iar pietosu'i cuget
Pe aripe de flacări ce'i prumutà Credința
Svolà până la Thronul cerescului Părinte,
Ca sacru holocaust de umil și drept suflet,
Și se 'nturnà în sânu'i reîncălzit, ferbinte,
Aducător de pace. Așa 'ngenuche-eroul
Ș'atintă la cer mintea ce încă ca icoană
Cingea în tot coprinsu-i cea visiă nopturnă,
Și grația divină în toată a lui ființă
O simte revărsată, și 'l face să exclame
Tinzând a sale brațe: «O Doamne al Puterii,
Ce 'n zile de pericol ai fost a mea scutire!
Și când turbat Nemicul cerea a mea viață,
Atunci ca prin minune trimis'ai al Tău angel
Când 'mi lucià în ochi'mi securea ucigașă [1])
A Omului de sângiuri, și îmblânzișì cruzimea,
Făcând a'i cădea arma din mâna'i tremurândă,
Și mă salvași din ghiara a fearelor-pipede,
Ca să'mi încrezi la urmă căzut acest popol
Și vearga domnială. Tu Doamne al minunii,

1) Vezi în istorie viața eroului.

www.dacoromanica.ro

Al graţiei şi'al Vieţei! bine-voişi ş'acuma
A'mi revelà arcane decrete, salutării.
E Domnu, Domnu, Zeul nostru! Românilor s'arată
Glorificat să fie trei-sântul al său nume!
Şi 'n bine cuvântare cerescul său ministru
Ce 'n numele Lui vine! O suflete măreşte'l!»
Era încă 'n genuchie, Michaiu plin de sudoare
Şi lacreme eroice ştergea de p'a sa faţă,
Când uşa se deschide şi intră scutierul
«— Ce ştire? — Prea-sfinţitul Eftimie...— Sosit-a?
«— Cu zioa din preună intră în capitală
«Şi la Methocu aşteaptă, soleşte-a sa venire
«A s'arătà la Curte.— Să viiă,» Scutierul
Se 'nclină, tăcut ese a împlinì comanda
«— Binevenit să fie al Domnului ministru!
«La timp sosì Păstorul, şi Cerul îl trimite.
«Ce causă îl face Târgovişteа să lase,
«Să vie toată noaptea? ş'atâta neastâmpăr
«A mă vedea îndată?... 'Mi-e foarte necesar
«Cu el a mă 'nţelege. Păstorul ce veghiază
«Când turma e'n pericol, şi Prinţul ce nu doarme
«Când îngenuchie ţara, din ochi îşi cunosc păsul,
«Niciunul nu e Iudă... Se cere aci unire
«Bărbaţi a te încrede, făcuţi a te 'nţelege...
«Mult poate Kiriarchul cu viaţa cuvioasă...
«E Legea înainte, şi Patria, şi fiii,
«Ş'averea, şi viaţa... Le-a preţuit Românul.
«Boierul e rea fiară! el numai se orbeşte
«Si toate şi le vinde pe o speranţă numai
«Când are înainte o umbră de Domnie.
«Ci om e şi Boierul, şi Omul e amestic
«De angel şi de demon... Avem şi partea bună.
«Iar partea infernală e rea când e 'n putere...
«A împilat-o Turcul... Să nu perdem speranţa».
Aşa cugetà Prinţul şi cuvântà cu sine,
Când intră Kiriachul Euthimie zelosul.
In Domnul îl salutà şi-l binecuvintează.

www.dacoromanica.ro

Eroul se înclină cerându-i umil dreapta
C-o demnă curtesie ce 'nobilă mărimea;
Il pune jos să şează şi caută în ochi-i,
Si recunoaşte 'ntrânşii aceiaşi exprimare
Arcana şi divină a Visului de noaptea
Ce aprinsese 'ntrânsul acea mânie sacră
Si regeneratoare. — Tu, Musă, spune-acum
Ce vorbe au între sine Păstorii şi cu Prinţii
Când îşi cunosc solia şi păsurile ţărei;
Când au ca să reforme şi inima şi Mintea
Popoarelor căzute; când Răul predomină
Pe mic şi peste mare, şi toţi s'abat din calea
Prescrisă Omenirii, şi nu e pân' la unul;
Când au de a se teme de jugul din afară
De intrigi intestine, şi când conspiră Iadul
Asupra învierii a Omenirii stinse
In moartea cea morală. Tu spune, sau tu fă-ne
A devină propusul şi planul şi vorbirea
A doi Români ce singuri erau meniţi de Domnul
A realţă Poporul ş-a da Viitorimii
Exemplu de mari fapte, şi cuget necesariu
Să ştie că Românul nu moare, şi-l aşteaptă
O soartă radioasă, serbată 'n preursirea
Divinele decrete. Tu Musă fă-ne iară
Să ştim că viu e Domnul şi e *progres* în Sine
Si-i aşteptăm venirea, ce popolii realţă.
Tu spune toate, Zeă; Creştină Libertate!
Căci până la noi Fama nu ne-a adus nimica
Din câte se vorbiră în doma domnială
Cu Dumnezeu de faţă.

CANTUL II

Trezeci de zile asemeni mai răsăriră încă
Pe trista Românie, şi soarcle asemeni
D'atâtea ori trecuse peste aceleaşi scene,
De cereri fără margini, de pradă, violaţii.

www.dacoromanica.ro

D'ucideri fără teamă, de țipete de sânge.
De când în când Păstorul se arătà la curte
Și se închidea cu Duca în lungă conferință.
Boierii între sine aveà adunări dese,
Și Kyriarchu-adesea erà cu ei de față.
In cele după urmă înoptase bine
Și adunarea mare erà la Banul Manta
Erà închisă poarta ș'un ferentar sta 'n pândă.
In curtea spațioasă se tot auzia giruri
De cai, și clunțul zornet zăbalelor spumate
Ș'acea scuturătură ce dudue ca tunetu,
Și baterea copitei, spărgând în neastâmpăr
Gunoiul bătăturei cu earba încolțită,
Și ninchezatul ager.
Feciorii primblà încă chingați înșelați caii
Până să'i dea la iesle sub tinsele umbrare.
In case-erà 'ntunerec; în sus în capul scărei
O surdă licurire din îngânata lampă
Își revărsà lumina în lunga intrătură
Și arătà vederii bătrâni, gălbui pereții.
La ușa de intrare a salei de ospețe,
Sta un fecior din casă cu mâna sa pe cheie,
In fund, în fundul sălei, un pat cât ținea latul;
O scoarță purpurie în late vergi florate,
Țesută de Băneasa sta 'ntinsă în tot lungul,
Și atârnà la vale stufoși și mândri ciucuri,
Și laviți prelungite în dreapta și în stânga.
Roșià într'o dimie întinsă 'n ținte albe,
Țesută iar în casă. — O tavolă rotundă
Și mare sta la mijloc, c'o stofă belicoasă,
Cu grei de argint ciucuri; o Cruce sta pe dânsa
Cu tot, de tot de aur; o Carte fericată
In smalt și nestimate, și luminări trichelii,
O vargă pastorală, și sacrele vestminte,
Pontificala mitră lucia 'naintea Crucii.
In cap, în fața ușei un jeț de nuc prea neted
Și vechi din alte zile, cu perna, rezemântul

www.dacoromanica.ro

De catifea verzuie, cu ţinte pe el galbeni,
Ş'auree 'n jos funde. — La răsărit icoane,
Dela străbuni lăsate, ş'o candelă măreaţă
Ardeà întru tăcere. — In sus, d'asupra uşei,
Insemnele Băniei în arme 'nchipuite,
Cu lănci între stindarde, în *jurul unei perne*,
Cu un toiag pe dânsa, ş'o neagră *gugiumană*
C'o penişoară albă; şi două steaguri drepte
Drapà bănească uşă. In partea cea din stânga
Era două coloane masive, de stil moric.
Din una pân'la alta o vargă de fer groasă
Ş'o draperie deasă de dânsa suspendată,
Cu ciucuri şi cu funde ţinea uşor intrarea
Cea largă, spaţioasă, formată 'ntre coloane.
Un alt fecior din casă, nepot de sor' lui Manta,
Aci lângă cortină introduceà pe oaspeţi
In stanţa afuodată, trecând prin întrătura
Ce deschidea cortina. — Acì sta banul Udrea,
Bătrânul banul Manta, şi banul al Craiovei
Mihalcea belicosul, şi Vornicul Dumitru.
Şi Mitrea cel hotarnic, Mirică logofătul,
Isar şi Teodose, mintoşi logofeţi ambii;
Vistierii Dan şi Pană, spătarul Vintilică,
Spătarul Văcărescul şi aga Vitejescul
Şi Aga Luca-Lungul, şi Radul-Bărcănescul,
Tus-trei fraţii Buzeşti, Calomfirescul-Radul,
Şi capul lor Păstorul Euthimie zelosul.

Era 'nvestiţi cu toţii că'n zile de paradă
Imbrăcătura strimtă, îngust găitănată,
Intrà în cisme galben' ce sornăià în pinteni.
Peptare pe corp strânse în găitane late,
La căpătâi cu nasturi; pe umeri chepenege
In copce d'argint prinse, cu fir de tot cusute,
Pe margini cu hârşie, lovià 'ntr'o parte coapsa,
D'o belică cântură ce coprindeà mijlocul
Intr'o curea cu ţinte, cu zale aurite.

www.dacoromanica.ro

O sabie apendută sună 'n toată mișcarea.
De gât decorà peptul colana cea de aur,
Cea rămășiț'antică de cavalerii Romei.
Pe spate cădeà plete din mica gugiumană
Și pusă la o parte cu fundul lăsat roșu
Iar Banii aveà pe umeri în loc de chiepenege
Un lung și splendid conteș; la mijloc cingătoarea
Mai latà de mătase, cu două mari, rotunde,
Masive d'aur copce, ș'o pană 'n gugiumană,
Iar Kiriarch 'n strae de lână umilită;
Ș'o glugă monachală acoperià cărunte
Si cuvioase plete,—căci pân'atuncia încă
Gâmfarea bizantină nu corupsese Clerul.
— Rău se 'ncuibă păgânul în țară, badeo Udreo!
Suspina vechiul Manta; mult s'au stricat Boierii!
Ce moliciune mare 'n dumneavoastr'ăi tineri!
Pe când eram eu june ș'aleserăm cu toții,
Din Afumați pe Radul, când Pașa din Nicopol
Venià ca bei ai Țărei, cinci bătălii tot una
Avurăm cu Păgânii și 'nfrânserăm trufia
Spurcatului Mehmet-bei. Ce foc erà pe Țară!
Cadiu în tot orașul! Turcime în tot satul!
Junghieri și pradă mare! Erà turbați Păgânii.
Junimea boierească p'atuncia aveà sânge:
Cu mic cu mare Țara erà în arme toată.
Și mi 'ți făceà pe Turcul să ne respecte dreptul.
Turcii d'acum sunt loaze, borfași, suferiți trântori.
Câți cugetați să fie cu toții 'n toată Țara?
— Sunt mulți ucigă'i Crucea! răspunse Dan Vistierul:
Vr'o trei mii rămășițe dela domnii trecute,
Ce 'n voie de nevoie, prin oarb'a nepăsare;
Și moale cârmuire rămaseră în Țară
Ca negustori, să zicem, și 'n fapta ca locuste.
Pe lângă ei veniră pungași cu pung'a seacă,
Acei ce 'mprumutară pe hoțul de Lisandru
Să'și cumpere a Țară cea să o poată vinde;
Și spre-a'și luà iar banii, luară în arendă

www.dacoromanica.ro

Veniturile Țărei cu oameni din preună.
Și datoria aceea e rea, mare cangrenă,
Din zi în zi tot crește, se tot mulțesc datornici,
Se 'nfipseră în Țară ca lipitori mârșave,
Ce nu le mai smulgi altfel fără să rumpi și carnea.
— Le dai un praf de sare d'a neagră ca și ele
Ș'apoi le vezi cum varsă, stârcindu-se, ăl sânge,
Prorupse Rad-Buzescul c'un eroism sarcastic,
Și râseră Boierii c'un râs de răsbunare
Ce anunță mari fapte.
— Pe lâng' aceste feare, alți vr'o trei mii ne-adusese
Tot ciuma de Lisandru să'i fie biet spre pază,
Să stoarcă cu ei Țara și să domniască 'n pace,
Urma tot Dan-Vistierul căci el le dà simbria.
— Despotul în putere nu e fatal atât
Ca deșirata iasmă de un tiran molatic,
Prorupse Kiriarcul sorbit în ascultare.
Cea temere vulpeană, cea remușcare cruntă,
Nencrederea în toate și frica și de umbră
Il fac uimit s'alerge la simbriași venetici
Și 'n mână le dă viață'a cu Țara din preună.
In dreptul lor acuma ei ca p'a lor avere
In lung și 'n lat o pradă! — Unde mai pui acum,
Urma iar Vistierul, p'aceștia din urmă
Mării-Sale gvardii, ce din Constantinopol
'L aduseră în Țară și nu mai vor să fuaă?
Spachii! se 'ndulciră la mierea și la untul
Ce cură copioase ca 'n raiul ce visează
Păgâna spurcăciune! Mult le plăcù viața
Trândavă, vagabondă, și mult le venì bine
Cu traiul cel ușure al celor din ainte
Pungași, ș'adică gvardii ce mi 'i aflară 'n Țară.
— Noi nu știm ce le place, adăogà bătrânul,
Nici cum le vine bine. Noi întrebăm acuma;
Stau ei după tractate? Avem vr'o legătură?
Se află vre-un ordin al Porții spre aceasta,
Ca 'n timpii lui Mehmet-beiu ce aduceà firmanul?

www.dacoromanica.ro

Ca, dacă Coconașii nu știu, cu arma 'n mână
Să 'și apere moșia și să 'și păstreze dreptul
Ce bunii lor bătrânii știură, cu al lor sânge,
Să'l lase 'n moștenire pe mari, sânte temeie,
Incai să afle lumea că ne-am supus de firică.
E vr'un firman al Perții ce nu va să cunoască
Tractatele 'n ființă, și noi biet nu cunoaștem
Nici cum se ține pala, nici cum se 'mpumnă lancea
Și d'aea Turcul astăzi se joacă cum îi vine,
Cu casca dorobanță, cu conciul femeuței?
Aceasta voiu să aflu, să ne luăm de una.
Atuncia Logofătul, mintosul Theodose:
O unchiule, răspunse, se știe că vr'un ordin
Nu este dela Poartă a ne călcà tractate,
A ține Turcii 'n Țară, și a'i lăsà să'și facă
Giamii și locuințe, să stoarcă pe creștinul,
Să ne batjocorească și legea și Credința.
Să'și facă jucărie cu viața noastră însuși.
De față vre-un ordin, e drept că nu se vede;
Vedeți însă c'aicia e marghiolie mare;
Că e viclean păgânul și nu știe de lege.
Încetul cu încetul se 'ntinde mereu Turcul,
Și noi astăzi de voe, iar mâine de nevoe.
Și mai târziu de frică, să 'i dăm ca dela sine,
Știi, una câte una, până s'or face toate.
Prin colonii urzite, d'oparte crescând Turcul,
De alta stând Românul, îți ia astăzi copila,
Mâine 'ți ucide tata, îți spânzură flăcăul
De ce să aibă suflet să-'și apere surora,
S'o mumă disperată; copilul 'ți 'l turcește;
Pe desfrânat 'ți 'l face beșleagă, să momească
Pe alții că și dânșii; până când iată Țara
Curat țară turcească. Impuneri d'alde astea
Nescrise și piezișii cu mult sunt mai fatale
Decât cele d'adreptul, până când mai e sânge
De Românel prin vine, și vr'un Boier ca Manta
S'o biată spadă 'n mână, că știi unde te afii,

www.dacoromanica.ro

Şi ori mori ca Românul, ori mi 'ţi înveţi pe Turcul
Să 'ţi recunoască braţul d'adreptul răpezindu'l
In sânul unei hurii. — Se bucură bătrânii
La vorbele frumoase ce deşteaptă curagiul
In inimele june. — Cât el de nalt se scoală
Buzescul cel mai mare, ce nu prea vorbià multe,
Şi 'şi spune al său cuget: «Ce ordin, or neordin?
Vedem cum merge lucrul... De ici se îndreptează,
Şi colo-e ajutorul». Şi sună ţeapăn pala.
Nălţând la ceruri braţul, fierbând de răzbunare.
— Sunt semne bune! bravo! strigă Banul Mihalcea.
— Şi bine-cuvântate să 'ţi fie ale vorbe,
Adăogì Păstorul, ştergând lacrime calde.
— Nu s'au perdut Românii! strigă şi Banul Udrea;
Ci staţi, să ştim ce facem. Noi ne sculăm cu arme,
Şi Ţara e puţină, de tot derăpănată
N'ar fi de cuviinţă întâiu să ne înţelegem
Sau cu vecinii noştri sau c'o Putere mare,
Să cerem ajutoare? — Ce ajutor, nea-Udreo!
Precurmă Logofătul Issar cu carte multă;
Nu este la loc vorb'a; pe semne d'alianţă
Ai vrut s'aduci cuvântul; căci fratele Moldavul
Şi dincoaci Transilvanul e într'aceaşi stare
Şi toţi avem nevoie să ne întindem mâna
In strânsă legătură, şi unul pentru altul
Să sară spre 'ntărire. Iar Sărbul şi Bulgarul
De'şi simte scăpătarea şi jugul, scoaţă arma,
Şi cauză comună cu noi viiă să facă.
Aşa 'nţeleg lucru. Iar dacă mergi cu mintea
La Neamţu, sau Leh, sau Ungur, să cerem ajutoare
La astfel de 'mprumute, e camăta prea mare;
Si lipsa d'ajutoare ce nu le mai poţi duce.
Nu vă 'ncurcaţi cu şoangheri şi cu Puteri de astea,
Că unii ca aceştia or să ne puie capul
In numele Credinţei. D-o fi să scăpăm astăzi
Ca să cădem iar mâine, schimbând mereu la juguri
Sau să 'ntindem mâna, cerşind când ici, când colo

www.dacoromanica.ro

Scutire și *protecții,* mai bine, frați cu Turcul,
Mai bine jugul aspru; devie toată Țara
Un pașalâc în formă: căci tot mai ai d'a crede
Că poți scăpà odată. Despotul d'altă lege.
Ce nu prea știe multe, încai te 'nvață minte,
Să poți fi om odată. Să știți că Turcul scade
Căci legea îi e oarbă; ș'atunci Creștinul neted
Își ia cele perdute. Eu, zău, râvnesc la Grecul
C'acum e pus prea bine, și a scăpat de smorfuri,
De titluri bizantine, și nu-i rămase alta
Decât căzute templuri ș-aducerea aminte
De gloria străbună, servată într'o limbă
Curată și divină; și suveniri c'acestea
Reîntregesc popoare. Să știți că ei odată
Or să mugească astfel cum să-i audă lumea
Și pe temeiuri bune își vor rentărì ființa.
Se scoală după acesta Calomfirescul-Radu
Și zice mai d'adreptul: «Boieri, cu alte vorbe
Imi place mie pala ce 'n ambele părți taie
Și luce pe d'asupra popoarelor corupte,
Și capul ce se 'nalță mai sus de apa dreaptă
Mi ți-l retează iute să vină la măsură.
E bună, zău, măsura, și 'n noi capete multe
Le văz cam țuțuiate.» — E bună vorba, Tize!
Adaogă și Radul-Buzescul din Craiova;
S'a îngâmfat Boierul, s'a sfemeiat cu totul:
S'a dus acea virtute de suflete române
Ce îi părea batjocuri, oricare alte titluri
Ce es din rânduiala anticelor costume
Mărimea cea română a fost numai în nume
Ce-și face omul singur, și'n titluri ce posede
Pe 'ntreagă demnitate și numai pe persoana-i.
Acum îl vezi c'aleargă după *grăfii* străine,
Să-și împletească coada cu bendă baronală
Și cruci să mi-și atârne p'un piept făr' de virtute,
Să iasă din vânzare ca marfa necătată.
Boier e meserie de apărarea Țărei,

www.dacoromanica.ro

Iar nu nobilita; căci nobil tot Românul
A fost în totdeauna ca cetățean de Roma.
Zău, legiuni atâtea ce stinseră zecimea
Nu mi-au venit p'aicea a domină tărâmul
Sacrat cu a lor sânge, ca să-și răpuie 'n urmă
Romanele lor drepturi. De când perdu Românul
Orgoliul de sine, s'uită a sa mărime,
Și începù să lingă străină nobilare,
D'atunci prevăd că Țara e p-a pierzări cale,
Nu scapă până în urmă de soarta ce-o așteaptă.
Și vine drept la vorba cu multă cumpănire
Ce zise Logofătul. Protecții d'aldo astea
La nepoții noștri or să le deà prin piele.
Departe d'aste locuri, relații d'ajutoare
Și eu prefer mai bine o pală ce te înfrână
De cât vecinul dulce din cupă poleită
Ce îmbată și desfrână și omoară de tot Satul.
— O fiilor, să fie cu dumneavoastră Domnul!
Mai zise Kyriarchul aprins de un dor mare;
Ce bună vă e vorba și mintea bărbătească!
De ce nu am putere să fac să cugeteze
Pe toți Boerii astfel! Căci toate le-ați zis bine
E mare tirania când chiară și sinceră
Se dă d'a drept pe față, și nepărtinitoare,
N'alege mic sau mare, egal pe toți îi face
C'a Clerului Dreptate. In ea se învârtoșează
Și braț și piept spre luptă, și suflet se îmbărbată
Spre marea suferință a crudelor martire
Și întreaga scuturare a jugului tiranic.
Ea îți ia viața, avere și însuși libertatea,
Iți luptă legea în față, te sforță să o lepezi,
Te chiamă la martir să întrevezi stâlparea.
Se santifică Omul în asprele catene.
Sunt frați în feare sclavii, se întăresc în Domnul.
Se petrifică brațul la bandele metalici,
Și când într'ânsul bate oțelul Tiraniei,
Rescapără scânteia divina Libertății,

www.dacoromanica.ro

Şi 'ncinde inimi, suflet, erou devine Sclavul.
E rea acea vulpeană, ascunsă despoţie
Ce în planuri şovăite, c'o mână lungă, lungă
Sub mască de credinţă confrate se preface
Şi-ţi sapă din temeie străbunul edificiu,
Spoindu-l pe deasupra să crezi că îţi va bine.
Nu-ţi ia a tale drepturi; te face-a i le cede
Conrupt, de bună voiă; insuflă împerecherea
Discordia din casă! desbărbătează suflet,
Desmădulează corpul; îţi înalţă de modele
Fiinţe sfemeiate; îţi face şi-ţi desface
Fondamentala lege; te face să rupi singur
Străbune legăminte; îţi pângăreşte *Limba*
Şi datini, şi costume; şi te orbeşte atâta
Să-ţi placă pângărite, şi să-ţi conservi că Naiba
Drept coarne infamia; să crezi că eşti şi mare
Când, înger al sclaviei, şi târâtor ca dânsa
Şi tont fără simţire devii singur unealtă
A-ţi amăgi un frate, făcându-ţi-l complice.
La întreaga subjugare, la moartea generale
Ş'a numelui cel mare...
Jugu, acesta se numeşte şi faptă a Satanei;
Iar cealaltă este o stare primitivă,
Cel mult sălbăticie: e omenirea pruncă
Ce are şi viaţă şi viitor înainte.
Sălbaticul, Barbarul e omul neştiinţei
Şi daca te subjugă, cu numărul te 'mpilă
Şi peste corp domină; iar nu şi într'al tău suflet.
Barbarul nu străbate în Roma şi Bizanţiu
De cât peste conruptii; Vandalul Turc apare
Ca angel de urgie Dreptăţi cei din Ceruri,
Când omul uită Legea; e foc de lămurire
Ce inima prepară să simţă libertate
Şi preţul ei cel mare.
E rău la Soare apune că trage a întuneric
După apus te-aşteaptă că vine miezul nopţii,
D'acolo iesuiţii prepară tirania

www.dacoromanica.ro

D'acolo feare eterne și al sufletelor jug.
Tiranii din Europa or să ne puie capul.
Antichrist n'a să fie păgân de altă lege;
Creștin va fi spurcatul! ca în numele Credinței
Altarul să profane și Legea să o surpe
Cu chiar numele Legii...
E rău a fi cu Turcul; ci iasmă e Creștinul
Ce îți declamă legea ca să te tragă în cursă;
Cordele de mătase ușor încolăcite
Ce te sugrumă îndată cât vrei să scapi din ele.
Ești prins și te înghite; și șters din cartea Vieței
Și însuși al tău nume. — O fii! cuvântul este
A scuturà jos jugul ș'a nu-l schimbà cu altul
Mai greu și mai durabil. Ia să venim la capăt
La scopul ce ne-adune: ce facem noi cu Turcul?
— Resbel și resbunare! strigară toți de odată.
— Dar cine ne e capul? întreabă Bărcănescul
Cu cine avem d'a face? cu Turcul și cu Vodă
Sau numai cu Păgânul? Cum am puteà străbate
A fi înțeleși cu Domnul ș'al trage în partea noastră?
Să n'avem două lupte; căci certele civile
Desființează nații; de ele tot Românul
Să-și facă sfânta Cruce și cât poate să fugă.
— Prea bine zici, Cumnate urmă Vornicul Mitrea.
Acì e mult de cuget de unde să începem.
Când te încurcì cu Domnii deschideți întîi ochii
Și îi pipăe la vână. Cunoaștem noi lui Vodă
Și inimă și cuget pe toată îndoitura?
Răspunse atunci bătrânul pățitul Banul Manta:
Copii, Vodă nu este străin; îl știm cu toții;
El e Michaiu Spătarul, e Banul al Craiovei;
El a ținut cu Țara puindu-și în joc capul,
Când vrea ca să'l ucidă spurcatul d'Alexandru.
Nu crez să asurzească acum la vocea Țărei.
— Dar, unchiule 'l cunoaștem, urmà Isar mintosul,
Il știm de pe atuncia când ne mâncam amarul
Cu dânsul din preună; Dar astăzi... deh! domnește;

www.dacoromanica.ro

Şi ştii că 'n timpii noştri domnia n'o ia nimeni
Cu deŭetul în gură: ce legături ascunse!
Şi ce de mai promiteri până s'ajungă vodă!
Domnia azi, d'afară se cumpără şi vinde;
Alegerea e formă sau intrigi, violare.
Domni e arendă pe care îţi dai suflet
Şi 'n care Arendaşul e una cu *pristavul*
Ce a mijlocit vânzarea... E bun biet tot Românul,
Ci intră dracu 'ntr'ânsul cum s'a văzut călare
Cu busduganu 'n mână...
— Noi să 'ncercăm, Nepoate, răspunse Banul Manta
Cu aer de om singur,
— Ce facem astăseară? prorupseră Buzeştii,
Se pune jurământul?
— O fii, vream mai 'nainte un soţ nou a propune,
Răspunse Kiriarchul.
— Tătuţă! Suntem singuri, urmă greu Banul Udrea
Că noul nostru frate e om de omenie,
Român să pui credinţă, când ni 'l propune-o dată
Păstorul nostru însuşi.
Cu toţii suntem siguri, dar cine-e? Cum îl chiamă?
Strigară iar cu toţii.
— Atuncia Kiriarchul căta la Banul Manta,
Şi îi făcù cu capul să nu mai pearză timpul
Se scoală Banul Manta şi intră 'n sala mare;
La uşa cea din dreapta respectos s'aresră
Şi 'ncet de trei ori bate. Din întru îl întreabă:
«Sunt toţi?» —Toţi, îi răspunde... şi uşa de deschide.
In dată drept şi sigur un mare om propasă,
Şi repede 'şi aruncă ochire aquileă
Şi pasă drept la jeţul ce stă 'naintea Crucii.
Un stat înalt şi nobil, un port de majestate,
O frunte mare, scoasă, ce cugetă de parte,
Schinteietori ochi ageri, sprâncene ebenine,
Un nas roman, o buză pacefică, ridentă,
O barbă marţială, un pept ce sparge soarta
C'o tare patienţă, şi braţe musculoase.

www.dacoromanica.ro

Tunică cârmâzie de catifea deschisă
Cu ghinde, frunzi de aur la pept și 'n jur de poale,
Cădeà p'o 'mbrăcătură colana strimt pe pulpe
Pe care coturni belici roșia pân' la genuchie
Cu pinteni d'argint ageri. O copcă schinteindă
In suma de brilante stringeà a lui cintură
Ce talia pronunță. De dânsa 'n partea dreaptă
O pală strălucente sub mână tare — apânde,
E și împumnat mânerul. Mijlocu și alte spete
Și umeri se deseamnă sub mantă purpurie
Și largă și ușure în copci ca două stele
Cavalerește prinsă. De gât decoră peptul
Coloana cea de aur. O pelerină neagră
De samurea pele cădeà rotund pe mijloc.
Un coif aveà în dreapta, în loc de gugiumană,
Drept belică emblemă: nencinsă îi erà fruntea
Și capul drept și liber; descoperite plete
Cădeà pe pelerină ca dânsa negre, lucii
Herioic onduloase.
O cugetare scurtă umbrì crețindu-i fruntea;
Ș'apoi decis cu totul ațintă pe Ban-Manta:
— «Să vie, badeo Manta.» Și Banu îndată pasă
In stanțele din stânga, și îndată eară ese
Cu Kyriarch în sală. Acesta se închină
Și sacrele vestminte cu pietate învește,
Plecat pe cap își pune pontificala mitră
Și în dreapta își ia cârjea.
Iar trece Banul Manta în stanța adunării
Și în treacăt ceva spune feciorului din casă.
Intrând: boieri! le zice, Păstorul în vestminte,
La jurământ ne chiamă; și noul soț așteaptă
Unire să conjure.
Cu toții trec în stanța intrării și vecină
Cu sala solemnelă. Ban-Manta face semnul:
Feciorul trage coarda; cortina se deschide...
Boerii împreună văd toți pe însuși Vodă;
Toți repede pun mâna și împumnă strâns mânerul;

www.dacoromanica.ro

D'odată îndoit cuget ca fulger îi străbate :
Și trădământul negru ș'a planului plinire.
Ardeà făclii sacrate, splendoarea era mare ;
Uimiți era boerii la umbră de lumină.
— «Incă, boieri, le zice asigurat Heroul,
Cu voi aveți un frate ce stă înaintea Crucii
Simbol creștin de chinuri, de moarte, de martiri
La care el se -nchină spre mântuirea Țărei.
Curagiul ce vă insuflă, ardoarea generoasă,
Și piepturi credincioase, și brațele române
Imi sunt prea necesarii la multa mea voință
Și fapta ce întreprindem... Veniți : Eu sunt al vostru
Și voi a mele scuturi. Pe Sfântul Evangeliu
Eu vă anunț de be bine : o soartă ne așteaptă
Ș'o glorie comună. Veniți c'a mea chemare
Vă adună aicea.»
— Dar, fiilor, prorupse Eutimie zelosul
Prepusuri la o parte : e mare Domnul Țărei :
Această adunare ș'unire într'un euget
Nu este a mea faptă, e planul său ce însuși
L'a conceput în Domnul ; el însuși mă trimise
Și îmi dete însărcinarea să vă cunosc virtutea
Și dorul pentru Țară.»
Tu Musă, spune-mi svonul, entusiasmul mare
Și jocul ce aprinse în inime romane
Ce rechemà acuma senaturile Romei
Ce se luptà cu Soarta și întemeià mărimea
Impărătesei lumii. Răpiți era Boerii
In marea bucurie : li se părà începutul
La fericitul termin. A lor minte străbate
Pe aripe de flacări în glorioasa cale
Ce Duca le deschide. Vin toți în jurul mesei ;
Ban-Manta aduce steagul cu Aquila română
Cruceată 'mpărătească, cu Constantin augustul
Ce ardică 'n triumf Crucea cu Mamă-sa Helena :
Semn mare că triumfă cel închinat la moarte.
Cu tarea'i mână stângă Eroul scoate brandul

www.dacoromanica.ro

Ce fulgeră 'n tot latul, și punta o depune
Pe masă spre 'nchinare. Ia steagu 'n mâna dreaptă.
Trag săbii toți Boierii; și șueră oțelul,
Și punta se depune respectuos pe masă
Onoare de oșteni.
Ce semănă Eroul, o Musă Sinaită
Ce 'ncorporași într'una poporul Israel
Dând Nației un nume, un suflet s'o viață?
Ființă muritoare pe Michail-Archangel
Nu 'l a văzut vr'o dată cu sabia de flacări
In mijlocul de angeli când jură 'n cer credință
Și curăță Empireul de impiile *duhuri*
Imaginați acuma pe Mihail al nostru
Cu gladiul în mână între române pepturi
Că jură răsbunare și curățirea Țărei
De crimele păgâne, și vei puteà înțelege
Cereasc'a curățire, pe cât poate icoana
Material aduce ideea spirtuală.
Păstorul ia în mână făclie arzătoare,
Și 'ntr'ânsul intră Spirtul cel dătător de viață
Popoarelor căzute[1]). *1844.*

1) Daca Heliade n'a terminat *Michaida* este că a pierdut admirația și intusiasmul ce-l avusese pentru acest mare Erou. Și iată cari sunt motivele: Heliade după ce se apucase să scrie aceste două cânturi din *Michaida* a făcut o călătorie și prin Transilvania spre a vedeà locurile pe unde Michaiu s'a bătut cu inemicii și a cercetà documente istorice. A dat peste un decret al său prin care făceà pe țăran **serv**, din om *liber* ce fusese până atunci. D'aci înainte timp de 120 de ani cât a ținut astă servitute, țăranul român nu mai aveà pământul său spre a-l apără să nu fie luat de inemicii Patriei. Eroismul a decăzut așà de mult în cât Domnii au fost siliți să ia mercenari streini spre a susține resbele. Aceștia nu se luptà bine. D'aci a provenit decăderea noastră și venirea domniei Fanarioților.

Organizația militară a lui Mircea și Țeseș Vodă a produs Eroi de cari s'a folosit Michaiu, după cum Romănia va profitâ mult de organisarea oștirii noastre subt domnia Regelui Carol. Daca am fi avut o oștire ca cea actuală la 1866 când Prusia s'a bătut cu Austria sau la 1859 când Italia și Franța a declarat resbel Austriei, am fi luat și noi parte în acele lupte și la păcile ce s'au încheiat am fi dobândit desrobirea Românilor după domnia Austriei. Dar bun e Dumnezeu și cu noi Românii, să nu pierdem speranța și să ne pregătim continuu...

I. I. Heliade-Rădulescu

www.dacoromanica.ro